

De recente VGN Nieuwsbrief 'Special Kennisbeleid' (zie de rubriek Publicaties in dit NTZ nummer) biedt een overzicht van activiteiten die in het kader van het sectoraal kennisbeleid plaatsvonden tussen 2010 en 2012. De nieuwsbrief biedt ook een vooruitblik op het programma 2013-2015. In meerdere opzichten gaat het hier om een uniek fenomeen. Aan de basis ligt het convenant 'Kennis voor de praktijk', in 2010 gesloten tussen ZonMw, MEE Nederland, de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN) en Vilans. Daarin werd afgesproken de krachten te bundelen bij het ontwikkelen en verspreiden van kennis ten behoeve van de gehandicaptensector en daarmee te bevorderen dat instellingen en professionals in de praktijk meer en beter gefundeerde kennis gebruiken. Het kennisbeleid volgt de 'kenniscirkel'. Dit is een op zichzelf eenvoudig model waarvan de uitwerking echter in elk onderdeel bijzonder veel energie en organisatie vergt. Het mooie van de Nieuwsbrief is dat die laat zien dat aan die uitwerking hard is gewerkt en dat veel werd bereikt.

De Nieuwsbrief biedt de gelegenheid terug te blikken op de veelheid van activiteiten die de afgelopen jaren plaatsvonden. Daaraan kan een lijst van evenementen worden gevoegd die, hoewel niet primair vanuit het kennisbeleid georganiseerd, er wel op inspelen en het effect ervan kunnen katalyseren en versterken. Te denken valt aan de bijeenkomsten zoals het gesprek met de Hollandse Meesters dat het Centrum voor Consulatie en Expertise op 22 november 2012 organiseerde en het IAS-

SID wereldcongres van augustus 2012. Ook de veldbijeenkomsten 'Kwaliteit' en het leernetwerk in het kader van de ontwikkeling van de Handreiking Ondersteuningsplannen 2013 zijn voorbeelden van katalysatoren van kennisontwikkeling. Het zijn gelegenheden voor reflectie, uitwisseling en verbinding tussen onderzoek en praktijk. Of beter: tussen onderzoekers en professionals, want 'kennis' zit in mensen.

De Nieuwsbrief geeft ook een inkijk in de Kennisagenda voor de volgende jaren. Naast de inhoudelijke thema's die daar worden genoemd lijken me een aantal overwegingen nuttig om de effectiviteit van die agenda te verhogen.

Ten eerste. Het sectorale kennisbeleid focust vooral op de kwaliteit van de professionele praktijk; daarmee wordt nu vooral het primaire proces bedoeld. Het mag echter niet worden vergeten dat dit zich afspeelt binnen de context van een organisatie en van een systeem van regels, financiering en landelijk beleid. Ook hierover dient kennis te worden verworven en dient kennis te worden verbonden met de systeempraktijk. De laatste jaren is internationaal meer aandacht voor 'evidence based decision making in policy'. In Nederland is dit meer dan ooit relevant nu sprake is van een transitie van systemen waarbij bestuurlijke verantwoordelijkheden en financieringsstromen anders gaan lopen. Het is de vraag of nieuwe kennismodellen moeten worden uitgevonden of dat het bestaande beleid

slim kan worden verbreed met nieuwe partnerschappen.

Ten tweede. Recent kwam een einde aan het ZonMw onderzoeksprogramma dat de sector vijf consortia opleverde. De consortiumbenadering was bedoeld om een infrastructuur te creëren waarin academie en praktijkveld nauw en duurzaam samenwerken. Van beide kanten werd tussen 2007 en 2012 veel geïnvesteerd: in menskracht en geld. Het is van groot belang dat de consortia voortgang vinden. Met het initiatief 'Krachten Bundelen' startte VGN in december 2012 overleg met de hoogleraren van de consortia over een vervolg onderzoeksprogramma en de daarbij noodzakelijke financiering. Aan thema's zal het niet ontbreken maar het is vooral van belang het overleg te richten op het onderhouden van de ontwikkelde engagementen tussen praktijkveld, universiteiten en hogescholen, en te kijken hoe met de huidige infrastructuur nog meer rendement kan worden gehaald. Het in stand houden van interacademiale uitwisselingen zonder druk/regie van ZonMw zal daarbij een voorwaarde zijn.

Ten derde. In het huidige kennisbeleid is de rol van beroepsverenigingen niet geprofileerd. Zeker bij de verspreiding van kennis, maar ook bij het creatieve proces van kritisch reflecteren op werkgedrag kunnen beroepsverenigingen een rol spelen. Te denken valt aan de Vereniging van Artsen voor Verstandelijk Gehandicapten (NVAVG), het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP) en de Nederlandse Vereniging van Opvoedkundigen

en Onderwijskundigen (NVO) en dan in het bijzonder het *Samenwerkingsverband NIP-NVO Zorg voor mensen met een verstandelijke beperking*, de Beroepsvereniging voor Verpleegkundigen en Verzorgenden in de zorg voor mensen met een verstandelijke handicap (Werveling), en de Nederlandse Vereniging van Fysiotherapeuten voor Verstandelijk Gehandicapten.

Prof. Rispens onderstreepte in zijn inleidend college bij het Gesprek met de Vijf Meesters (CCE, 22 november 2012; zie <http://hollandsemeesters.cce.nl/>) de zelfstandige rol van de professional en de functie van leergroepen, dwars door instellingen heen. In de dynamiek van het kennismodel passen beroepsverenigingen als partner en kunnen zij een actievere functie krijgen.

Ten vierde. Terwijl VGN zich vooral richt op kennisbeleid binnen de sector onderzoekt een aantal grotere zorggroepen op dit moment op welke wijze zij intern kennisuitwisseling en -innovatie kunnen bevorderen. Vaak gaat het om (vele) tientallen professionals zoals artsen, gedragswetenschappers en paramedici die binnen een concern werkzaam zijn. Een 'oud' probleem voor zorgorganisaties (ook al in de jaren 80 en 90 van de 20^e eeuw aan de orde): hoe kun je bevorderen dat kennis binnen eigen organisatie wordt gedeeld, goed toegankelijk is, dat lering wordt getrokken uit ervaring, en dat nieuwe kennis wordt ontwikkeld. Gedeeltelijk ligt het antwoord in participatie aan een consortium of academische werkplaats. Maar interne mobiliteit van kennis en creativiteit worden niet verzekerd door één gezamenlijk

project. En ook lijkt het in het leven roepen van ‘vakgroepen’, ‘disciplineberaad’ of een ‘expertisecentrum’ niet voldoende. De door Rispens bedoelde leergroepen stellen hoge eisen, ook aan de professionele moraal (deontologie) van de beroepsbeoefenaren. Een overtuigende formule voor intern kennisbeleid is nog niet beschreven en blijft een uitdaging.

Ten vijfde. ‘Knowledge based practice and policy’ is een internationale uitdaging en niet alleen een uitdaging voor de Nederlandse gehandicaptensector. Elders vinden soortgelijke zoektochten plaats naar infrastructuur en kennismodellen. Het Marie Curie programma van de Europese Gemeenschap schrijft regelmatig calls uit voor projecten op het gebied van efficiënte kennisoverdracht tussen wetenschap, praktijk en beleid in de gezondheidszorg. In Canada wordt op dit terrein verdienstelijk werk verricht en werden soortgelijke modellen ontwikkeld als de Nederlandse Kenniscirkel (S. Strauss, 2008; I. Graham, 2006). Wanneer wordt gekeken naar de netwerkachitectuur en de resultaten van het Nederlandse model wordt naar de mening van ondergetekende duidelijk dat Nederland op het gebied van kennisbeleid in de gehandicaptensector beslist niet achterop loopt. Integendeel. Waar publicaties in het buitenland nog gaan over vrij abstracte modellen laat de Nieuwsbrief Special Kennisbeleid zowel naar aantal gerealiseerde activiteiten, verscheidenheid van invalshoeken, als naar samenhang een verdienstelijk ‘palmares’ zien. Deze vijfde overweging eindigt dan ook in twee aanbevelingen: (1) kijk beslist ook over eigen grenzen

bij het ontwikkelen van het kennisbeleid; (2) draag de Nederlandse kennis actief uit (publiceer internationaal!) en leer van de uitwisseling (zoals op het IASSID congres in Halifax, augustus 2012).

Tot slot. Overwegend, dat de uitgangspunten van beleid steeds meer Europees c.q. wereldwijd vorm krijgen (denk aan het UN verdrag voor de rechten van mensen met een beperking); dat onderzoek steeds meer internationaal bedreven wordt, waarmee ook de basis van het professionele handelen steeds meer internationaal gevoed wordt; dat de ontwikkeling van instrumentarium (zoals testen, schalen, therapeutische interventies, ondersteuningsstrategieën) efficiënter kan gebeuren in internationale verbanden; dat uitwisseling van kennis zelf een belangrijke creatieve factor is voor innovatie: wordt het niet tijd voor een European Association on Intellectual Disability?

In dit maart nummer van NTZ treft u als eerste artikel een bijdrage van Peters-Scheffer, Didden, Mulders en Korzilius aan over de effectiviteit van laag intensieve gedragstherapie. In het tweede artikel doen Van Wouwe, Simons en Janssen verslag van een longitudinaal onderzoek naar uitkomsten van werken met Triple-C. Het derde artikel is het verslag van een onderzoek van Kröber, Verdonschot en Schuurman naar armoede bij mensen met een beperking. Het praktijkonderzoek in dit nummer vat de kenmerken van ‘good practice’ samen op basis van het recent afgesloten Kennisplein-project ‘Handreiking Ondersteuningsplannen’.

Daarnaast treft u twee ingezonden bijdragen van lezers aan in de rubriek *Opinie*. Daarmee reageren zij op het artikel van Van Wijmen et al. uit het december 2012 nummer van NTZ. Uiteraard zijn er ook de vaste rubrieken *Boekbespreking*, *Berichten*, *Agenda* en *Publicaties*.

Dr. W.H.E. Buntinx
Hoofdredacteur

Straus, S.E., Tetroe, J., & Graham, I. (2009). Defining knowledge translation. *Canadian Medical Association Journal*, 181, 3-4.

Goering, P., Butterill, D., Jacobson, N. & Sturtevant, D. (2003). Linkage and exchange at the organizational level: a model of collaboration between research and policy. *Journal of Health Services Research & Policy*, Vol 8 Suppl 2, 14-19.